

Correctievoorschrift HAVO

2007

tijdvak 2

aardrijkskunde

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Inzenden scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o. Voorts heeft de CEVO op grond van artikel 39 van dit Besluit de *Regeling beoordeling centraal examen* vastgesteld (CEVO-02-806 van 17 juni 2002 en bekendgemaakt in Uitleg Gele katern nr 18 van 31 juli 2002).

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door de CEVO.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommiteerde toekomen.
- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door de CEVO.

- 4 De examiner en de gecommitteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Komen zij daarbij niet tot overeenstemming, dan wordt het aantal scorepunten bepaald op het rekenkundig gemiddelde van het door ieder van hen voorgestelde aantal scorepunten, zo nodig naar boven afgerond.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de CEVO-regeling van toepassing:

- 1 De examiner vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examiner en door de gecommitteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;
 - 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
 - 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, hoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen.
 - 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.

- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal punten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan de CEVO. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen kunnen maximaal 60 scorepunten worden behaald.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Politiek en ruimte

Opgave 1 – Mogelijke toetreding van Turkije tot de EU

1 maximumscore 1

Turkije kent een hoog percentage moslims.

Opmerking

Het antwoord 'Turkije is een islamitisch land' mag worden goed gerekend.

2 maximumscore 3

Uit de redenering moet blijken dat:

- door de komst van jonge migranten uit Turkije (oorzaak) 1
- de bevolking in een aantal Europese landen minder snel vergrijsst (gevolg / oorzaak) 1
- waardoor de productieve leeftijdsgroep minder snel afneemt / de problemen op de arbeidsmarkt minder worden / de pensioenvoorziening voldoende blijft (gevolg) 1

3 maximumscore 2

Voorbeelden van een passende redenering zijn:

- Door de toetreding tot de EU zal de welvaart in Turkije stijgen / zullen zich meer (Europese) bedrijven vestigen in Turkije (oorzaak) 1
- waardoor er minder Turken naar Europa zullen komen / waardoor de Turken die in Europa wonen eerder naar Turkije zullen terugkeren (gevolg) 1

4 maximumscore 1

Cyprus

Vraag	Antwoord	Scores
5	maximumscore 2	
	– argument van het lage bnp/inwoner	
	• geen correct argument	0
	• In de lidstaten Letland en Litouwen waren de inkomens/inwoner nog lager dan in Turkije	1
	– argument van de grote primaire sector:	
	• wel een correct argument	0
	• In Turkije werkt een erg groot deel van de beroepsbevolking nog in de landbouw in vergelijking met de tien nieuwe lidstaten van de EU	1

Opgave 2 – Suikerhandel: Europa en ontwikkelingslanden

6	maximumscore 2	
	Uit de redenering moet blijken dat:	
	• de EU-boeren (bij overproductie) hun producten tegen bodemprijzen kunnen dumpen in ontwikkelingslanden (oorzaak)	1
	• waardoor de inheemse boeren hun eigen producten niet meer kunnen afzetten (gevolg)	1
7	maximumscore 2	
	Uit de uitleg moet blijken dat:	
	• Alleen de twee eerstgenoemde landen zogenaamde ACP-landen zijn / voormalige koloniën zijn	1
	• deze landen met lagere tariefheffingen hun producten op de EU-markt kwijt kunnen	1
8	maximumscore 2	
	Uit de redenering moet blijken dat:	
	• de boeren in deze landen al veel meer suiker produceren dan ze in eigen land kunnen afzetten	1
	• de boeren nu nog eens veel goedkopere rietsuiker op hun eigen markt zien verschijnen	1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 3 – De nieuwe gemeente Wijdmeren

9 maximumscore 2

Uit de uitleg moet blijken dat:

- de gemeente Loosdrecht bij de provincie Utrecht hoorde 1
- terwijl Hilversum net als 's-Graveland en Nederhorst den Berg bij Noord-Holland hoort 1

10 maximumscore 1

atlaskaart 57A (51e druk: 51A)

11 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste vragen zijn:

- Waar gaan de jongeren van 's-Graveland en Nederhorst den Berg naar de middelbare school?
- Waar gaan de bewoners van 's-Graveland en Nederhorst den Berg naar het ziekenhuis?
- Waar gaan de bewoners van 's-Graveland en Nederhorst den Berg winkelen?

Opmerking

- *De vraag: “Hoort u bij het verzorgingsgebied van Hilversum?” moet fout gerekend worden.*
- *Vragen die verwijzen naar werkplek/werkgemeente fout rekenen.*

12 maximumscore 2

Uit de uitleg moet blijken dat:

- de dorpen van de (nieuwe) gemeente Wijdmeren omringd zijn door veenplassen/veenmoerassen (oorzaak) 1
- waardoor de dorpen erg geïsoleerd van Hilversum bleven (gevolg) 1

13 maximumscore 2

Voorbeelden van een juiste uitleg zijn:

- door suburbanisatie / bouw van recreatiewoningen (oorzaak) 1
 - komen mensen met stedelijke gewoonten in de gemeente Wijdmeren wonen (gevolg) 1
- of
- door de toegenomen mobiliteit (oorzaak) 1
 - zullen er meer contacten zijn met stedelijke gebieden (gevolg) 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 4 – De toekomst van woonboulevards

14 maximumscore 2

Uit de uitleg moet blijken dat:

- De gemiddelde reistijd naar de winkels kleiner werd / de relatieve afstand naar de winkels kleiner werd (oorzaak) 1
- waardoor de reikwijdte is toegenomen zodat er mensen van verder weg naar de winkel kunnen komen (gevolg) 1

15 maximumscore 3

Voorbeelden van juiste redenen zijn:

- toegenomen mobiliteit
- betere informatievoorziening (waardoor mensen beter op de hoogte zijn van het aanbod in verder weg gelegen woonwinkelcentra)
- grotere diversiteit in aanbod van winkels in woonmalls (waardoor mensen bereid zijn grotere afstanden af te leggen) / moderner en luxueuzer aanbod van goederen (waardoor mensen bereid zijn grotere afstanden af te leggen)
- meer vrije tijd (waardoor mensen grotere afstanden kunnen afleggen om te winkelen) / funshoppen

per juiste reden 1

16 maximumscore 3

Voorbeelden van een juiste argumentatie zijn:

- Volgens bron 11 blijven de bestedingen gelijk 1
- terwijl het aantal woonboulevards stijgt 1
- waardoor de gemiddelde besteding per woonboulevard daalt 1

17 maximumscore 2

- Een voorbeeld van een juist **ruimtelijk** argument is:
Ongecoördineerde uitbreiding leidt tot meer vloeroppervlak en daardoor tot onnodig ruimtebeslag.
- Een voorbeeld van een juist **economisch** argument is:
Ongecoördineerde uitbreiding kan tot leegstand leiden in de slechtere woonboulevards en daardoor tot inkomstenderving van de gemeente.

per juist argument 1

18 maximumscore 1

schaalvergroting

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Natuur en milieu

Opgave 5 – Een zandlandschap in verandering

19 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste fysischgeografische factoren zijn:

- reliëf
- meanderende beek
- grondsoort of bodemtype
- grondwaterspiegel

per juiste factor 1

20 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste sociaalgeografische factoren zijn:

- de stand van de techniek ten tijde van de ontginning
- de periode van ontginning (het Vragenderveld is later ontgonnen en kent grotere en rechtere percelen)
- eigendomsverhoudingen

per juiste sociaalgeografische factor 1

21 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste veranderingen zijn:

- De kleinere kavels zijn samengevoegd tot grotere kavels.
- Er zijn rechte (verharde) wegen aangelegd.
- Er zijn nieuwe boerderijen in het gebied gebouwd / de boerderijen staan meer verspreid.
- Coulissen zijn verdwenen.

per juiste verandering 1

22 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste factoren zijn:

- Lage grondwaterspiegel als gevolg van relatief hoge ligging.
- Zand is sterk doorlatend.

per juiste factor 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

23 maximumscore 3

Een voorbeeld van een juiste uitleg is:

- Natuurlijke beken hebben een geringer verhang / kennen een geringer hoogteverschil per kilometer / hebben meer bochten (oorzaak) 1
- waardoor de afwatering geleidelijker verloopt / de waterafvoer vertraagt (gevolg / oorzaak) 1
- waardoor er meer water in de ondergrond zakt (gevolg) 1

24 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste maatregelen zijn:

- minder bemesten
- hagen en houtwallen laten staan
- stroken langs kavelgrenzen niet maaien
- meer variatie in gewaskeuze aanbrengen
- later maaien in verband met broedende weidevogels
- minder diep ontwateren

per juiste maatregel 1

25 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste argumentatie is:

- Volgens de atlaskaarten ligt Vragender in een gebied met een bruine koers (op de grens van het gebied met de blauwe koers) waarbij plaatselijk aandacht is voor natuur en landschap. Het gebied rond Gemert valt onder de gele koers (concentratie van tuinbouw en bio-industrie) 1
- In het gebied met een bruine koers is het landbouwbelang soms ondergeschikt aan het natuurbelang. In het gebied met een gele koers gaat het landbouwbelang voor 1

Opgave 6 – Sojateelt, een belangrijke oorzaak van ontbossing in Brazilië

26 maximumscore 3

Uit de redenering moet blijken dat ten behoeve van de sojateelt:

- er sterke ontbossing plaatsvindt (oorzaak) 1
- die in combinatie met de grote neerslaghoeveelheden in het gebied (oorzaak) 1
- (versterkte) bodemerosie tot gevolg heeft (waardoor de oppervlakte bruikbare bodem afneemt) (gevolg) 1

Vraag	Antwoord	Scores
27	maximumscore 2 Voorbeelden van juiste manieren zijn: – Als gevolg van het verdwijnen van de oorspronkelijke begroeiing wordt regenwater sneller afgevoerd / is er minder stijgingsneerslag. – Door het gebruik van pesticiden/herbiciden wordt zoet water onbruikbaar. – De teelt van soja heeft veel irrigatiewater nodig.	
	per juiste manier	1
28	maximumscore 2 Uit de uitleg moet blijken dat: • Nederland soja importeert om onder andere te gebruiken als veevoer • Op deze wijze benutten wij landbouwgrond in Brazilië, waardoor onze milieugebruiksruimte bodem groter wordt	1 1
29	maximumscore 2 Voorbeelden van juiste argumenten op lokale schaal zijn: • Argument vóór: – Mogelijk wordt het geld dat met de teelt wordt verdiend in de lokale economie geïnvesteerd. • Argument tégen: – De teelt is arbeidsextensief, levert weinig banen op. – De lokale voedselproductie komt in gevaar, (waardoor het voedsel duurder wordt).	1 1
30	maximumscore 1 In Rio Grande do Sul zijn geen grote oppervlakten bos/oerwoud meer, in Rondônia wel.	

5 Inzenden scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten per school in het programma WOLF.

Zend de gegevens uiterlijk op 22 juni naar Cito.

6 Bronvermeldingen

- bron 1 Besturen in Europa, H. van der Wusten / V. Mamadouh,
in: Geografie, november/december 2004
- bron 2 Geografie, november/december 2004
- bron 3 De Grote Bosatlas, 52e druk
- bron 4 Cito
- bron 5 Cito
- bron 6 site van de gemeente Wijdmeren, 20 september 2005
- bron 7 De Grote Bosatlas, 51e druk
- bron 8 Hoofdbedrijfschap Detailhandel, november 2004
- bron 9 Kaart 37FZ, Topografische Dienst, Emmen
- bron 10 www.wpmgroep.nl
- bron 11 Woonboulevards: huidige positie en toekomstperspectief, Hoofdbedrijfschap Detailhandel,
november 2004
- bron 12 Hoofdbedrijfschap Detailhandel, november 2004
- bron 13 NRC, 19 mei 2005 en 23 augustus 2005,
NRC, 5 september 2005,
Productschap voor Margarine, Vetten en Oliën, 2005
- bron 14 Instituto Brasileiro de Geografia e Estatística (IBGE)